

SOSIAALI- JA TERVEYSPIIRI HELMEN ALUEEN JA PYHÄNNÄN KUNTIEN

KOTOUTTAMISOHJELMA

Haapaveden kaupunki
Siikalatvan kunta
Pyhännän kunta

syyskuu 2012

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
1.1 Kotouttamisohjelmatyöryhmä ja sen toiminta	1
1.2 Kotouttamislain tavoitteet, soveltaminen ja toimeenpano	2
1.3 Keskeiset käsitteet	2
1.4 Tiedottaminen	4
1.5 Kotouttamisohjelman seuranta ja päivitys	4
1.6. Koulutus	5
2. MAAHANMUUTTAJATILANNE ALUEELLA	5
3. MAAHANMUUTTAJIEN OHJAUS	5
3.1 Maahanmuuttajien alkukartoitus	6
3.2 Henkilökohtainen kotoutumissuunnitelma	6
3.3 Maahanmuuttajista aiheutuvien kustannusten korvaaminen kunnalle	7
4. TYÖ- ja ELINKEINOTOIMISTON (TE-TOIMISTON) PALVELUT	8
5. KUNTIEN PALVELUT	9
5.1 Asuminen	9
5.2. Sosiaalipalvelut	11
5.2.1 Aikuissosiaalityö	11
5.2.2. Lastensuojelu, perhetyö ja perheneuvola	12
5.2.3 Varhaiskasvatuspalvelut	13
5.2.4 Vammaispalvelut	14
5.2.5. Vanhuspalvelut	14
5.3 Terveyspalvelut	15
5.3.1 Neuvola	16
5.3.2 Suun terveydenhuolto	16
5.3.3 Mielensterveys- ja päihdepalvelut	16
6. KANSANELÄKELAITOKSEN PALVELUT	17
6.1 Kelan maksamat etuudet	17
6.2 Perhe-etuudet	17
6.3 Opintoetuudet	17
6.4 Yleinen asumistuki	17
6.5 Sairausten perusteella maksettavat etuudet	18
6.6 Työttömyyden perusteella maksettavat etuudet	18
6.7 Eläke-etuudet	18
6.8 Lisätiedot	18
7. POLIISI	18
8. PAIKALLISET JÄRJESTÖT	19
9. SEURAKUNNAT	19
10. KOULUTUSPALVELUT	21
10.1 Varhaiskasvatus	21
10.2 Esi- ja perusopetus	21
10.3 Lukiokoulutus	22

10.4 Suomen kielen koulutuksen järjestäminen alueella	22
10.5 Ammatillinen sekä muu koulutus	23
11. YRITTÄJYYS JA ELINKEINOELÄMÄ	23
12. KULTTUURI JA VAPAA-AIKA	24
12.1 Kulttuuri	24
12.2 Liikunta	24
12.3 Nuoriso	24
12.4 Kirjasto	25
13. TULKKAAMINEN JA KÄÄNTÄMINEN	26
14. KUNNASSA ASUVIEN MAAHANMUUTTAJIEN ROOLI KOTOUTTAMISESSA	26
15. ETNISEN TASA-ARVON JA HYVIEN ETNISTEN SUHTEIDEN EDISTÄMINEN, SYRJINNÄN EHKÄISEMINEN	27
16. MAAHANMUUTTAJIA JA KANSAINVÄLISTYMISTÄ KOSKEVAT HANKKEET	27

1. JOHDANTO

Maahanmuuttajat kaipaavat tietoa omista oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan Suomessa, sekä siitä, mistä he voivat tietoa hankkia. Tietoa tarvitaan esimerkiksi asumisesta, päivähoidosta, kouluista ja harrastusmahdollisuuksista.

Kunnassa kotouttamisen tavoitteena on turvata maahanmuuttajalle perustiedot suomalaisen yhteiskunnan toiminnasta, perusoikeuksista, velvollisuuksista ja työelämästä. Lisäksi kunnan ja muiden paikallisten viranomaisten kotoutumisen edistämisen tavoitteena on tukea paikallisesti tai seudullisesti kansainvälisyyttä, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä edistää myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien välillä. Tavoitteena on edistää hyviä etnisiä suhteita ja kulttuurien välistä vuoropuhelua ja maahanmuuttajaryhmien osallisuutta sekä tukea mahdollisuuksia oman kielen ja kulttuurin säilyttämiseen. (Kotouttamislaki 2010, 29§)

Kotouttamisohjelma on kunnassa toteutettavan pakolais- ja maahanmuuttopolitiikan kannalta keskeinen ohjelma-asiakirja. Ohjelma sisältää suunnitelman tavoitteista, toimenpiteistä, voimavaroista sekä yhteistyöstä maahanmuuttajien kotouttamisessa. Kotouttamisohjelma sisältää myös konkreettiset toimenpiteet siitä, miten hyviä etnisiä suhteita kunnan alueella edistetään ja seurataan.

Tavoitteita määriteltäessä otetaan huomioon paikalliset erityispiirteet ja mahdollisuudet. Muutoin ne määritellään kotouttamislain ja hallituksen maahanmuutto- ja pakolaispolitiikan ohjelman mukaisesti:

- 1) maahanmuuttajat saavat perustiedot suomalaisen yhteiskunnan toiminnasta: perusoikeuksista, velvollisuuksista ja työelämästä
- 2) maahanmuuttajat saavat kielitaidon, jonka perusteella he voivat työllistyä tai jatkaa opintojaan
- 3) luku- ja kirjoitustaidottomat tai muutoin vähän peruskoulutusta saaneet saavat luku- ja kirjoitustaidon tai täydentävää opetusta
- 4) maahanmuuttajilla on mahdollisuus saada kosketus paikallisiin asukkaisiin ja yhteiskuntaelämään
- 5) maahanmuuttajat voivat osallistua tasavertaisina yhteiskunnan taloudelliseen, poliittiseen ja sosiaaliseen elämään
- 6) etnisen syrjimättömyyden ja tasa-arvon edistäminen

Tämä kotouttamisohjelma on tehty syyskuussa 2012 Sosiaali- ja terveystieteiden Helmen ja Pyhännän kunnan alueelle (Haapavesi, Siikalatva, Pyhäntä).

1.1 Kotouttamisohjelmatyöryhmä ja sen toiminta

Kotouttamislain 32 § todetaan, että kunnan tai useamman kunnan yhdessä on laadittava kotoutumisen edistämiseksi ja monialaisen yhteistyön vahvistamiseksi kotouttamisohjelma, joka hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja jota tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Ohjelma otetaan huomioon kuntalain (365/1995) 65 §:n mukaista talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, työ- ja elinkeinotoimiston, Kansaneläkelaitoksen ja muiden kunnan alueella toimivien viranomaisten on kunnan aloitteesta osallistuttava oman toimialansa osalta ohjelman laadintaan, toteutukseen ja toimeenpanon seurantaan. Paikalliset maahanmuuttaja-, kansalais-, työntekijä- ja työnantajajärjestöt sekä uskonnolliset yhteisöt voivat tarvittavassa laajuudessa osallistua kotouttamisohjelman laadintaan, toteutukseen ja sen toimeenpanon seurantaan.

Sosiaali- ja terveystieteiden Helmen ja Pyhännän kunnan alueen kotouttamisohjelman päivitykseen ovat osallistuneet:

Raili Luonua, Siikalatva

Pilvi Härmä, Pyhäntä

Jaana Mäkinen, Haapavesi

TE-toimisto, Nivala-Haapajärven seutukunta

KELA, Pohjois-Pohjanmaan vakuutuspiiri

Elina Hiiva, Maahanmuuttaja-asiainneuvoston käynnistämishanke

Työryhmän tehtävänä on ollut päivittää alueen kotouttamisohjelma 1.9.2011 voimaantulleen kotouttamislain mukaiseksi. Työryhmä on toiminut syyskuun 2012 aikana muokaten ohjelman uuden lain mukaiseksi.

1.2 Kotouttamislain tavoitteet, soveltaminen ja toimeenpano

Tämä kotouttamisohjelma vastaa 1.9.2011 voimaantulleen lain kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) sisältöä, jäljempänä kotouttamislaki.

Kotouttamislain tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajan mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Lisäksi lain tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken. (Kotouttamislaki 1§)

Lakia sovelletaan henkilöön, jolla on ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettu voimassa oleva oleskelulupa Suomessa. Lakia sovelletaan myös henkilöön, jonka oleskeluoikeus on rekisteröity tai jolle on myönnetty oleskelukortti ulkomaalaislain mukaisesti sekä eräissä muissa tapauksissa. (Kotouttamislaki 2§)

1.3 Keskeiset käsitteet

Maahanmuuttaja

Yleiskäsite, jolla tarkoitetaan Suomeen muuttanutta henkilöä, joka oleskelee maassa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnettyllä luvalla tai jonka oleskeluoikeus on rekisteröity tai jolle on myönnetty oleskelukortti. Maahanmuuttajasta saatetaan myös käyttää termiä uussuomalainen.

Oleskelulupa

Lupa saapua toistuvasti maahan ja oleskella maassa. Myönnetään ulkomaalaiselle muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten.

Tilapäinen oleskelulupa: Myönnetään ulkomaalaiselle, jonka tarkoituksena ei ole jäädä Suomeen pysyvästi. Lupa on uusittava määräajan päätyttyä. Tilapäiseen oleskelulupaan merkitään kirjaintunnus B.

Jatkuva oleskelulupa: Myönnetään ulkomaalaiselle, joka on tullut Suomeen pysyvässä maahanmuuttotarkoituksessa. Lupa on uusittava määräajan päätyttyä. Jatkuvaan oleskelulupaan merkitään kirjaintunnus A.

Pysyvä oleskelulupa: Myönnetään henkilölle, joka on oleskellut Suomessa yhtäjaksoisesti jatkuvalla oleskeluluvalla neljä vuotta. Oleskelun syy tai muut erityiset syyt voivat aiheuttaa poikkeuksia oleskeluaikaan. Lupa myönnetään toistaiseksi eikä sitä tarvitse uusida. Pysyvään oleskelulupaan merkitään kirjaintunnus P.

Ulkomaalainen

Suomen oikeuden kannalta henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen.

Siirtolainen/Työperäinen maahanmuuttaja

Henkilö, joka muuttaa pysyvässä tarkoituksessa toiseen maahan hankkiakseen sieltä toimeentulonsa.

Turvapaikanhakija

Henkilö, joka pyytää suojaa ja oleskeluoikeutta vieraasta maasta. Turvapaikanhakijan pakolaisuus todetaan vasta hakemukseen annetulla päätöksellä, joten tulisi välttää "pakolainen" sanaa ennen kuin päätös on annettu.

Pakolainen

Henkilö, joka nauttii kansainvälistä suojelua oman maansa ulkopuolella. Pakolaisella on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi rodun, uskonnon, poliittisen mielipiteen, kansallisuuden tai tiettyyn yhteiskuntaluokkaan kuulumisen vuoksi. Pakolainen on jo saanut turvapaikan tai oleskeluluvan pakolaisuuden perusteella.

Kiintiöpakolainen

Henkilö, jolla on YK:n pakolaistoimiston myöntämä pakolaisasema jo maahan tullessaan. Kiintiöpakolaisten määrä päätetään vuosittain valtion tulo- ja menoarvion yhteydessä pakolaiskiintiön puitteissa.

Ulkosuomalainen

Suomen rajojen ulkopuolella asuva Suomen kansalainen tai syntyperältään suomalainen henkilö, joka pitää itseään suomalaisena.

Paluumuuttaja

Ulkosuomalainen, joka on pitemmän tai lyhyemmän ajanjakson asunut Suomen rajojen ulkopuolella ja palaa takaisin Suomeen (esim. Ruotsin suomalaiset, Viron ja entisen Neuvostoliiton suomalaiset mm. inkeriläiset).

Monikulttuurinen, monietninen

Eri kulttuurien tasa-arvoinen rinnakkaiselo. Etnisyydessä on kyse yksilön ja ryhmän tavasta jäsentää itseään suhteessa toisiin. Etnisyys on sidoksissa tilanteisiin ja muuttuu ajan myötä. Monikulttuurisuuden rinnalla käytetään käsitteitä monietninen ja monikansallinen. Monietninen painottaa eri etnisten ryhmien, eri kulttuuriryhmien muodostamaa yhteiskuntaa. Monikansallinen painottaa yhteiskunnan koostumista eri kansallisuutta olevista henkilöistä, jotka voivat lainsäädännöllisestikin olla monikansallisia kaksoiskansalaisuuden myötä.

Vähemmistöpolitiikka

Yhteiskunnan tapa säädellä ja järjestää enemmistön ja vähemmistön välisiä suhteita.

Kotoutuminen

Prosessi, jossa maahanmuuttaja hankkii tarvittavat tiedot ja taidot osallistuakseen yhteiskunnan taloudelliseen, poliittiseen ja sosiaaliseen elämään itsenäisesti ja yhdenvertaisina kantaväestön kanssa. Samanaikaisesti maahanmuuttaja ylläpitää ja kehittää omaan kulttuuriinsa ja etnisyyteen liittyviä tärkeitä pitämiään asioita. Kotoutuminen edellyttää myös sopeutumista sekä vähemmistöltä että valtaväestöltä.

Kotouttaminen

Viranomaisten ja muiden tahojen järjestämät toimenpiteet, joilla edistetään maahanmuuttajien sopeutumista elämään ja toimimaan suomalaisessa yhteiskunnassa. Kotouttamisen tarkoituksena on antaa maahanmuuttajalle mahdollisimman nopeasti itsenäisen ja tasavertaisen kansalaisuuden vaatimat valmiudet.

Syrjäytyminen

Määritellään sosiaalipolitiikassa yleensä huono-osaisuuden kasautumiseksi. Suomen kaltaisessa yhteiskunnassa syrjäytymisen perusulottuvuuksia ovat erityisesti syrjäytyminen koulutuksesta, tuotannosta, kulutuksesta ja sosiaalisesta yhteisöstä. Maahanmuuttajan syrjäytyminen tarkoittaa integroitumisen vastakohtaa ja tarkoittaa toisaalta maahanmuuttajan vieraantumista omasta kulttuuristaan ja toisaalta jäämistä valta-yhteisön elämän ulkopuolelle.

Suvaitsevaisuus

Ennakkoluulottomuus ja avoimuus yhdistyneenä terveeseen itsetuntoon ja oman kulttuurin tuntemukseen sekä kyky samanaikaisesti omaksua uutta ja vierasta sekä suhtautua siihen myös kriittisesti. Myös muiden mielipiteiden ja tapojen kunnioittamista.

Etninen syrjintä

Henkilön tai ryhmän asettaminen muita huonompaan asemaan hänen/heidän etnisen taustansa vuoksi.

Muukalaispelko, muukalaisviha

Voimakas kielteinen ennakkoluulo erilaisia, muualta tulevia ihmisiä kohtaan. Muukalaispelko muuttuu usein muukalaisvihaksi, joka tähtää vähemmistöryhmän karkottamiseen tai hävittämiseen.

Rasismi

Ideologia, jossa kielteiseksi määritellyt ominaisuudet kohdistetaan tiettyyn ”rotuun” tai tiettyyn ryhmään ihmisiä. Rasismi koostuu sarjasta kuvitelmia, joiden mukaan jokin ihmisryhmä on toista ryhmää moraalisesti, älyllisesti ja kulttuurisesti ylivoimaisempi ja jonka ylivoimaiset ominaisuudet periytyvät sukupolvelta toiselle. Rasismi saa erilaisia muotoja eri maissa riippuen historiasta, taloudesta, taustasta, kulttuurista ja muista tekijöistä.

1.4 Tiedottaminen

Kotouttamisen onnistumisessa tiedotuksen merkitys on keskeinen. Kotouttamisohjelma julkaistaan Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen ja alueen kuntien internetsivuilla. Ohjelman julkistamisesta tiedotetaan paikallislehdissä.

Kukin viranomainen tiedottaa toimintaansa liittyvistä kotoutumista koskevista asioista itse.

1.5 Kotouttamisohjelman seuranta ja päivitys

Kotouttamislain toimivuutta, kotouttamistoimenpiteiden tuloksellisuutta ja maahanmuuttajien asemaa tulee seurata kunnassa, samoin kuin kotoutumistuen maksamista. Kotouttamisohjelmaa tulee kehittää ja muuttaa heti kun siihen ilmenee tarvetta. Kotouttamisohjelma tulee kotouttamislain mukaan päivittää vähintään kerran neljässä vuodessa. Kunnat vastaavat ohjelman päivittämisestä tarvittaessa, vähintään neljän vuoden välein. Kotouttamisohjelmaa täydennetään käytännön työssä esiin tulevilla asioilla.

Ohjelma otetaan huomioon alueen kuntien ja Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen vuosisuunnitelmaa, talousarviota ja toiminta- ja taloussuunnitelmia tehtäessä.

1.6. Koulutus

Sosiaali- ja terveystieteiden Helmen ja Pyhännän kuntien henkilökunnalla on mahdollisuus osallistua maahanmuuttajien kohtaamiseen ja muihin kotouttamisasiin liittyviin koulutuksiin täydennyskoulutusvelvoitteen puitteissa. Koulutuksista tiedotetaan myös kuntien muille hallintokunnille.

2. MAAHANMUUTTAJATILANNE ALUEELLA

Tilastokeskuksen mukaan Sosiaali- ja terveystieteiden Helmen ja Pyhännän kunnan alueella on vuoden 2011 lopussa asunut 120 ulkomaan kansalaista. Tilastoon ei ole laskettu opiskelijoita tai muita tilapäisesti alueella asuvia ulkomaan kansalaisia. Alueelle tulee maahanmuuttajia pääasiassa perhesyiden ja työn perusteella.

Kunta	Ulkomaan kansalaiset
Haapavesi	78
Pyhäntä	3
Siikalatva	39
Yhteensä	120

Pohjois-Pohjanmaan maahanmuuttostrategia toimii maahanmuuttoasioita ohjaavana asiakirjana Pohjois-Pohjanmaalla. Julkaisu löytyy Ely-keskuksen sivuilta osoitteesta: www.ely-keskus.fi/pohjois-pohjanmaa/julkaisut.

3. MAAHANMUUTTAJIEN OHJAUS

Maahanmuuttajat ovat vaarassa joutua syrjäytyneiksi puutteellisen tai olemattoman kielitaidon vuoksi. Tietämättömyys yhteiskunnan toimintatavoista edesauttaa syrjäytymistä. Syrjäytymisen syynä voi olla esimerkiksi työttömyys, työmarkkinoilla vaadittavan pätevyyden puuttuminen tai jokapäiväisessä elämässä tarvittavien taitojen puute.

Maahanmuuttajille on tärkeää saada tietoa omalla äidinkielellään. Heidän on vaikea asioida suomeksi, puhumattakaan kirjoittamisesta virallisella kielellä. Kotouttamislain piiriin kuuluvat maahanmuuttajat tarvitsevat eniten neuvontaa ja kielellistä apua mm. tulkkaus, käännökset, viranomaisten asiapapereitten selvittely, erilaisten lomakkeiden täyttäminen, oleskelu-, työlupa-asiat, sekä konkreettista apua asioiden hoitamisessa esim. laskujen maksu, puhelimen käyttöön liittyvät asiat, vuokrat, asumissäännöt, eropapereiden sisältö, vuokra- ja muiden sopimusten sisältö.

Maahanmuuttajien ohjaus jakaantuu eri viranomaistahojen kesken. Maahanmuuttajien ohjaukseen kuuluu alkukartoituksen järjestäminen sitä tarvitseville sekä henkilökohtaisen kotoutumissuunnitelman laatiminen. Vastuu näistä tehtävistä on peruspalvelukuntayhtymä Sosiaali- ja terveystieteiden Helmen ja Pyhännän kunnan aikuissosiaalityöllä tai TE-toimistolla maahanmuuttajan tilanteesta riippuen. Lisäksi maahanmuuttaja voi saada ohjausta muilta viranomaisilta, riippuen omasta palvelutarpeestaan. Alueella toimiva maahanmuuttaja-asiamiestoiminnan käynnistämishanke www.tupa.fi antaa maahanmuuttajille yleistä ohjausta ja neuvontaa toimintakautensa ajan (2011–2013). Maahanmuuttaja-asiamiehen toimisto sijaitsee Haapavedellä, jonka lisäksi hän käy tarpeen mukaan ohjaamassa asiakkaita muissa alueen kunnissa. Hankkeen ohjaus täydentää viranomaisten antamaa ohjausta, eikä missään vaiheessa korvaa sitä.

”Perustietoa Suomesta”-opasta saa viranomaisilta tai internetistä osoitteesta www.lifeinfinland.fi

Lisätietoa löytyy myös osoitteista:

www.finfonet.fi

www.infopankki.fi

www.tasa-arvo.fi

3.1 Maahanmuuttajien alkukartoitus

Alkukartoituksessa arvioidaan alustavasti maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palvelujen tarpeet. Tätä varten alkukartoituksessa selvitetään tarvittavassa laajuudessa maahanmuuttajan aikaisempi koulutus, työhistoria, kielitaito sekä tarvittaessa muut työllistymiseen ja kotoutumiseen vaikuttavat seikat. (Kotouttamislaki 9§)

Työ- ja elinkeinotoimisto käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka on työtön ja rekisteröity työnhakijaksi. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus ja Pyhännän kunnan aikuissosiaalityö käynnistää alkukartoituksen tarvittaessa kaikille muille maahanmuuttajille. Työ- ja elinkeinotoimisto tai aikuissosiaalityö voi käynnistää alkukartoituksen myös sitä pyytäneelle muulle maahanmuuttajalle, jos tämän arvioidaan sitä tarvitsevan. Alkukartoitus käynnistetään kahden kuukauden kuluessa asiakkuuden alkamisesta tai alkukartoitusta koskevasta pyynnöstä. (Kotouttamislaki 10§)

Alkukartoituksen järjestänyt TE-toimisto tai kunta ohjaa maahanmuuttajan tarvittavien palveluiden piiriin. Alkukartoituksen perusteella arvioidaan, tarvitseeko maahanmuuttaja kotoutumissuunnitelman. Tarvetta arvioidessa kiinnitetään huomiota siihen tarvitseeko maahanmuuttaja kotoutumiskoulutusta, omaehtoista opiskelua tai muita toimenpiteitä kotoutumisen tueksi. (Kotouttamislaki 10§)

3.2 Henkilökohtainen kotoutumissuunnitelma

Kotoutumissuunnitelma on maahanmuuttajan yksilöllinen suunnitelma niistä toimenpiteistä ja palveluista, joiden tarkoituksena on tukea maahanmuuttajan mahdollisuuksia hankkia riittävä suomen tai ruotsin kielen taito sekä muita yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja sekä edistää hänen mahdollisuuksiaan osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan. Suunnitelmassa huomioidaan maahanmuuttajan omat kotoutumista edistävät tavoitteet. Kotoutumissuunnitelma ja muut maahanmuuttajalle laaditut asiakirjat on sovitettava yhteen. (Kotouttamislaki 11§, 13§)

Maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan, jos hän on työtön työnhakija tai jos hän saa toimeentulotukea. Myös muilla maahanmuuttajilla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan, mikäli hänen arvioidaan alkukartoituksen perusteella tarvitsevan suunnitelmaa kotoutumisen edistämiseksi. Kotoutumissuunnitelman tarve arvioidaan alkukartoituksessa ja sen laatiminen käynnistetään kahden viikon kuluessa alkukartoituksesta. Maahanmuuttaja, kunta ja TE-toimisto laativat kotoutumissuunnitelman yhteistyössä. (Kotouttamislaki 12–13§)

Työ- ja elinkeinotoimisto sopii kotoutumissuunnitelmassa maahanmuuttajan kanssa koulutuksesta, työnohjausta ja sen tavoitteista sekä työnhakua tukevista ja työllistymistä edistävästä toimenpiteistä ja palveluista. Kunta sopii kotoutumissuunnitelmassa maahanmuuttajan kanssa kotoutumista ja työllistymistä edistävästä kunnan palveluista tai muista toimenpiteistä, jos maahanmuuttaja ei terveydentilansa, ikänsä, perhesyiden taikka näihin rinnastettavien syiden vuoksi voi osallistua kotoutumista tukeviin työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin. (Kotouttamislaki 14§)

Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma laaditaan enintään vuodeksi viimeistään kolmen vuoden kuluttua ensimmäisen oleskeluluvan tai oleskelukortin myöntämisestä tai oleskeluoikeuden rekisteröimisestä. Kotoutumissuunnitelman kesto määräytyy yksilöllisesti maahanmuuttajan omien tavoitteiden, työ- ja koulutushistorian sekä hänelle suunniteltujen toimenpiteiden perusteella. Kotoutumissuunnitelmaan

oikeuttava enimmäisaika on kolme vuotta ensimmäisen kotoutumissuunnitelman allekirjoittamisesta. Aikaa voidaan tarvittaessa pidentää korkeintaan kaksi vuotta. Mikäli kotoutumissuunnitelmaa ei tilapäisesti voida toteuttaa esimerkiksi sairauden tai äitiysvapaan vuoksi, voidaan aikaa pidentää vastaavasti. (Kotouttamislaki 12§)

Maahanmuuttaja ohjataan hakeutumaan yksilöllistä tarvettaan vastaavaan koulutukseen tai muuhun kotoutumista ja työllistymistä edistävään toimenpiteeseen kuukauden kuluessa kotoutumissuunnitelman laatimisesta. (Kotouttamislaki 14§)

Alaikäiselle kotoutumissuunnitelma laaditaan tarvittaessa, kuitenkin yksin maahan tulleelle aina. Perheelle laaditaan kotoutumissuunnitelma, mikäli perheen tilanne sitä edellyttää. Perheen suunnitelmassa kiinnitetään erityistä huomiota lapsen tai nuoren kehitystä tukevan ja ohjaavan vanhemmuuden edellytyksiin ja vanhempien tuen ja koulutuksen tarpeisiin. Suunnitelma laaditaan aina monialaisena yhteistyönä ja sovitetaan perheenjäsenten yksilöllisiin suunnitelmiin. (Kotouttamislaki 15–16§)

Kunnan tai TE-toimiston on aktiivisesti tarjottava maahanmuuttajalle kotoutumissuunnitelmaan sisältyviä toimenpiteitä ja palveluja käytettäviksi osoitettujen määrärahojen rajoissa. Maahanmuuttajan on noudatettava suunnitelmaansa sekä hakeuduttava ja osallistuttava säännöllisesti suunnitelmaan sisältyvään kieliopetukseen ja muihin suunnitelmassa sovittuihin toimenpiteisiin ja palveluihin. Kunnan ja TE-toimiston on seurattava kotoutumissuunnitelman toteutumista ja tarkistettava suunnitelma tilanteen muuttuessa, sitä pyydetessä tai vähintään kerran vuodessa. (17–18§)

Suomi.fi sivustolta löytyy työ- ja elinkeinoministeriön laatima lomake henkilökohtaisen kotoutumissuunnitelman tekemiseen. Lomake löytyy suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi osoitteesta www.suomi.fi/asiointi ? haku: henkilökohtainen kotoutumissuunnitelma.

Osaamiskartoitus: Osaamiskartoituksen tavoitteena on tukea maahanmuuttajan kokonaisvaltaisen kotoutumisprosessin edistymistä. Kaikissa kotoutumisprosessin vaiheissa maahanmuuttajalle on tärkeää saada valmiuksia toimia suomalaisessa yhteiskunnassa omaa kulttuuri-identiteettiään menettämättä. Kotoutumisessa tuetaan hänen pyrkimyksiään löytää aktiivinen rooli omien työelämään ja ammatillista koulutusta koskevien ratkaisujen tekemisessä. Osaamiskartoituksessa ei hankita vain maahanmuuttaja-asiakkaasta tietoa, vaan kartoituksen ohjauskeskusteluissa kouluttaja tukee ja edistää osallistujan työllistymiseen ja ammatilliseen koulutukseen tarvitsemiaan tiedollisia ja taidollisia valmiuksia, kartoittaa osallistujan voimavaroja ja osaamista sekä selkiyttää yhdessä osallistujan kanssa tämän ammatillista suunnitelmaa. Kouluttaja ohjaa osallistujaa tutustumaan ja käyttämään maahanmuuttajille tarkoitettuja sähköisiä tieto- ja neuvontapalveluja. Kartoituksen kesto: 3 – 5 päivää. TE-toimisto ohjaa asiakkaat osaamiskartoituspalveluun.

3.3 Maahanmuuttajista aiheutuvien kustannusten korvaaminen kunnalle

Kunnalle voidaan voimassa olevien säännösten mukaan korvata maahanmuuttajista aiheutuvia kustannuksia seuraavasti (kotouttamislaki 5 luku):

Laskennallinen korvaus maahanmuuttajien vastaanotosta: Laskennallista korvausta maksetaan kotoutumislain 2§ 2 tai 3 momentissa tarkoitetun henkilön (esim. kansainvälistä suojelua saava) kuntaan osoittamisesta, neuvonnasta ja muusta kotoutumista tukevan toiminnan järjestämisestä. Korvausta maksetaan neljän vuoden ajan siitä alkaen kun henkilölle on rekisteröity ensimmäinen kotikunta väestötietojärjestelmään.

Korvaus kotoutumistuesta ja toimeentulotuesta maksetaan kotoutumislain 2§ 2 tai 3 momentissa tarkoitetusta henkilöstä (esim. kansainvälistä suojelua saava) syntyneistä kustannuksista enintään kolmelta vuodelta.

Korvaus paluumuuttoavustuksesta: kunta voi korvata kotoutumislain 2§ 2 tai 3 momentissa tarkoitetun henkilön (esim. kansainvälistä suojelua saava) kohtuulliset matka- ja muuttokustannukset sekä myöntää paluumuuttoavustuksen henkilölle, joka vapaaehtoisesti palaa koti- tai lähtömaahansa muuten kuin tilapäisessä tarkoituksessa. Kulut korvataan kunnalle.

Korvaus tulkitsemisesta maksetaan kotoutumislain 2§ 2 tai 3 momentissa tarkoitetulle henkilölle (esim. kansainvälistä suojelua saava) järjestetystä tulkitsemisesta aiheutuneista kustannuksista.

Korvaus erityiskustannuksista:

- a) alaikäisenä ilman huoltajaa Suomeen saapuneen henkilön sijoittamisesta perheryhmäkotiin sekä perhehoidosta, asumisen tukipalveluista ja muista lastensuojelun palveluihin rinnastettavista toimenpiteistä kunnalle aiheutuvat kustannukset enintään siihen saakka kunnes nuori täyttää 21 vuotta;
  - b) vamman tai sairauden edellyttämän pitkäaikaisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä kunnalle aiheutuvat huomattavat kustannukset, jos henkilö on ollut huollon tai hoidon tarpeessa Suomeen saapuessaan;
  - c) erityisistä syistä muut kunnalle aiheutuneet kustannukset
- Eryityskustannukset korvataan enintään kymmeneltä vuodelta. Korvaamisen edellytyksenä on, että siitä on erikseen sovittu ely-keskuksen ja kunnan kesken.

4. TYÖ- JA ELINKEINOTOIMISTON (TE-TOIMISTON) PALVELUT

TE-toimisto vastaa maahanmuuttajien työllistymistä ja kotoutumisesta edistävistä ja tukevista työvoimapalveluista ja muista toimenpiteistä työnhakijaksi ilmoittautuneille maahanmuuttajille.

TE-toimisto antaa maahanmuuttajalle asianmukaista ohjausta ja neuvontaa kotoutumista edistävistä toimista ja palveluista sekä työelämästä. TE-toimisto informoi maahanmuuttajaa työhausta, TE-toimiston palveluista sekä työllistymistä edistävistä palveluista ja toimista, työnhakijan yleisistä oikeuksista ja velvollisuuksista sekä työttömyysetuuksien työvoimapolitiittisista edellytyksistä.

TE-toimisto käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka on työtön ja rekisteröity työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimistoon julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa säädetyllä tavalla. Alkukartoituksessa arvioidaan alustavasti maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palvelujen tarpeet.

TE-toimisto, kunta ja maahanmuuttaja laativat yhdessä kotoutumissuunnitelman. Perustellusta syystä TE-toimisto ja maahanmuuttaja voivat laatia kotoutumissuunnitelman keskenään. TE-toimisto sopii kotoutumissuunnitelmassa maahanmuuttajan kanssa koulutuksesta, työhausta ja sen tavoitteista sekä työnhakua tukevista ja työllistymistä edistävistä toimenpiteistä ja palveluista. TE-toimisto seuraa kotoutumissuunnitelman toteutumista ja tarkistaa kotoutumissuunnitelmaa julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa säädetyllä tavalla.

Kotoutumiskoulutuksena oppivelvollisuusiän ylittäneelle maahanmuuttajalle järjestetään suomen tai ruotsin kielen opetusta ja tarvittaessa luku- ja kirjoitustaidon opetusta sekä muuta opetusta, joka edistää työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä. Kotoutumiskoulutuksen kielellisenä tavoitteena on, että maahanmuuttaja saavuttaa suomen tai ruotsin kielessä toimivan peruskielitaidon.

Kotoutumiskoulutus järjestetään pääsääntöisesti työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena tai voidaan järjestää myös omaehtoisena opiskeluna. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaa työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena toteutettavan kotoutumiskoulutuksen järjestämisestä toimialueellaan. TE-toimisto ohjaa maahanmuuttajan työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena toteutettavaan kotoutumiskoulutukseen tai hakeutumaan omaehtoiseen opiskeluun.

Kotoutumistuki on maahanmuuttajalle kotoutumissuunnitelman mukaisiin toimenpiteisiin osallistumisen aikaisen toimeentulon turvaamiseksi tarkoitettu tuki. Oikeus kotoutumistukeen työmarkkinatukena määräytyy työttömyysturvalain mukaisesti. TE-toimisto antaa kotoutumistuen myöntämistä koskevat sitovat työvoimapoliittiset lausunnot Kansaneläkelaitokselle.

www.mol.fi	<p>Nivala-Haapajärven seutukunnan työ- ja elinkeinotoimisto: Puistokatu 39, 85800 Haapajärvi puhelin: 010 19 4030 haapajarvi@te-toimisto.fi</p> <p>Ylivieskan seutukunnan työ- ja elinkeinotoimisto: Valtakatu 4, PL 40, 84101 Ylivieska puhelin: 010 60 44750, vaihde 010 60 40037, faksi: 010 60 44753 ylivieska@te-toimisto.fi</p>
--	---

5. KUNTIEN PALVELUT

Rekisteröityminen kuntaan, suomalainen henkilötunnus	Maistraatti	puhelin: 071 876 0241 www.maistraatti.fi	Pohjois-Pohjanmaan maistraatti Ylivieskan yksikkö Valtakatu 4, 3 kerros
--	-------------	--	---

5.1 Asuminen

HAAPAVESI

Haapaveden kaupungin vuokra-asuntojen välityksestä huolehtivat:

Kiinteistö Oy Haapa-asunnot	Teknologiakylä 86600 Haapavesi puhelin: 0207 550 003 faksi: 0207 550 019 www.tilitoimistorousu.fi
TA-yhtymä Oy	Rautatienkatu 28 90100 Oulu puhelin (08) 538 0327 , 0400 891 043 faksinumero (08) 5700 250 www.ta.fi
Haapaveden Vanhustenkoti ry:n vanhusten vuokra-asunnot	Kokkorannantie 9 86600 Haapavesi puhelin 050 302 7263

Lisää tietoa asumisesta kunnan nettisivuilta, www.haapavesi.fi, asuminen-valikosta.

Aiempien lisäksi asuntotarjontaa on Laaksojen Op-kiinteistökeskus Oy:llä.

SIIKALATVA

Siikalatvan kunnassa asumispalveluita tuottavat siikalatvan kunta, kiinteistö oy Pulkkilan vuokralat ja yksityiset henkilöt.

Lisää tietoa:

Siikalatvan kunnan vuokra-asunnot	Keskustie 9 92620 Piippola puhelin: 044 5118 334
Kiinteistö Oy Pulkkilan vuokralat	Tiltoimisto Rousu Pulkkilantie 15 92600 Pulkkila puhelin 020 755 0033
Kestilän vuokra-asunnot	Tiinanmäki 2 A 1 92700 Kestilä puhelin 0400 883 973
Piippolan vaarin vuokralat oy	Keskustie 9 92620 Piippola puhelin 040 776 2493

Lisätietoa kunnan nettisivuilta www.siikalatva.fi

PYHÄNTÄ

Pyhäntä on turvallinen asuinympäristö, jossa on kattavat kunnalliset palvelut, jotka kunta pyrkii jatkossakin turvaamaan. Tarjolla on hyväkuntoisia, kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja. Omakotitontteja on saatavissa eri alueilta.

Asumiseen liittyvissä asioissa voit ottaa yhteyttä:

Vuokra-asuminen	isännöitsijä arttu.kamula@pyhanta.fi puhelin: puhelin 040 1912 209
Tontti- ja rakentamisasiat sekä korjaustoiminta	rakennustarkastaja timo.aitto-oja@pyhanta.fi puhelin: 040 1912 203

lisätietoja: www.pyhanta.fi/asuminen

5.2. Sosiaalipalvelut

Alueen kuntien ja kaupungin sosiaalipalvelut järjestää sosiaali- ja terveystieteiden Helmi ja Pyhännän kunta. Sosiaalipalveluja annetaan eri tilanteissa maahanmuuttajille samoilla perusteilla kuin muillekin kuntalaisille.

5.2.1. Aikuissosiaalityö

Aikuissosiaalityö on yksilön tai perheen kanssa tehtävää lakisääteistä asiakastyötä, jonka tavoitteena on muutos asiakkaan elämänhallinnan parantamiseksi ja ongelmien ennaltaehkäisy. Tavoitteena on tukea asiakasta ylläpitämään tai parantamaan arkipäivän selviytymistä, taloudellista toimeentuloa sekä oman toimintaympäristön vuorovaikutussuhteita. Aikuissosiaalityöhön sisältyy sosiaaliturvatyötä, päihde- ja mielenterveystyötä, ennalta ehkäisevää lastensuojelutyötä sekä työllistymistä, kouluttautumista, asumista ja kuntoutumista tukevaa toimintaa sekä yleiseen sosiaaliturvaan liittyvää ohjausta ja neuvontaa. Aikuissosiaalityön välineinä ovat asiakastapaamiset, palvelu- ja hoitosuunnitelmat, verkostotyö, välitystilipalvelut, kuntouttava työtoiminta, eläkeselvittelyt sekä toimeentulotuki.

Maahanmuuttajilla on oikeus sosiaalihuoltolain mukaiseen toimeentuloturvaan ja sosiaalipalveluihin. Ennen sosiaalihuollon toimeentuloturvaan hakijan tulee ilmoittautua työnhakijaksi, hakea kansaneläkelaitokselta työttömyyspäivärahaa, asumistukea, eläkettä jne. Sosiaalitoimistossa opastetaan hakijaa tukien haussa.

Sosiaalityön tehtävä maahanmuuttajien kotoutumisessa on kotoutumisen koordinointi, ohjaus ja neuvonta. Sosiaalityöntekijä tai -ohjaaja tekee yhdessä maahanmuuttajan ja TE-toimiston kanssa maahanmuuttajan yksilö-/perhekohtaisen alkukartoituksen ja tarvittaessa kotoutumissuunnitelman. Sosiaalityöntekijä tai -ohjaaja seuraa ja arvioi suunnitelmien toteutumista.

Sosiaali- ja terveystieteiden Helmi Haapavesi aikuissosiaalityö	Tähtelänkuja 1 86600 Haapavesi puhelin: 044 7591 282 (vahtimestari), (08) 45 911 (vaihde) Puhelintunti ma-ke, pe 10–11 to 12–13
Sosiaali- ja terveystieteiden Helmi Siikalatva aikuissosiaalityö	Pulkkilantie 4 92600 Pulkkila Keinontie 12 92500 Rantsila Tiinanmäki 5 92700 Kestilä
Pyhännän kunta aikuissosiaalityö	Manuntie 2 92930 Pyhäntä puhelin: 040 1912 251, 040 1912 250

5.2.2 Lastensuojelu, perhetyö ja perheneuvola

Lapsella on oikeus turvalliseen ja virikkeitä antavaan kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä etusija erityiseen suojeluun. Lapselle tulee turvata myönteiset ja läheiset ihmissuhteet erityisesti lapsen ja hänen vanhempiensa välillä. Lastensuojelu on työtä lasten ja perheiden hyväksi, tavoitteena on lasten suotuisten kasvuolojen turvaaminen ja vanhempien tukeminen heidän kasvatustehtävässään.

Lapsia ja nuoria sekä heidän perheitään tuetaan niin, että he voivat kasvaa ja kehittyä omissa kodeissaan. Silloin, kun lapsen elämän olosuhteet vaarantuvat, lapselle on taattava mahdollisimman hyvä hoito kodin ulkopuolella. Lapsen vanhempia autetaan parempaan elämänhallintaan, jotta lapsi voisi palata mahdollisimman pian kotiinsa. Lastensuojelutyö on yhteistyötä lasten vanhempien, päivähoiton, perheneuvolan, kotipalvelun, koulutoimen, terveydenhuollon ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Avun tarpeessa olevan lapsen tai perheen asiasta on oikeus ottaa yhteyttä sosiaalityöntekijöihin.

Perhetyö on lapsiperheille järjestettävää kokonaisvaltaista, suunnitelmallista ja pitkäjänteistä tukemista. Perhetyöntekijä ohjaa ja auttaa perhettä arkielämän hallinnassa ja tukee vanhemmuutta, perheen omatoimisuutta ja jaksamista.

Perheneuvola palvelee lasten ja nuorten kasvuun ja kehitykseen liittyvissä kysymyksissä sekä perhe-elämän ja parisuhteen vaikeuksissa. Perheneuvolassa työskentelevät psykologit ja sosiaalityöntekijät sekä konsultoivat lastenpsykiatrian erikoislääkärit. Työtä tehdään yhdessä lapsen ja perheen sekä perheelle tärkeiden tahojen kanssa.

Sosiaali- ja terveystieteiden Helmi Haapavesi lastensuojelu	Tähtelänkuja 1 86600 Haapavesi puhelin: 044 7591 282 (vahtimestari), (08) 45 911 (vaihe) Puhelintunti ma-ke, pe 10–11 to 12-13
Pyhännän kunta lastensuojelu	Manuntie 2 92930 Pyhäntä puhelin: 040 1912 251, 040 1912 250
Sosiaali- ja terveystieteiden Helmi Haapavesi perhetyö	perhetyönohjaaja puhelin: 044 7591 599
Sosiaali- ja terveystieteiden Helmi Haapavesi, Siikalatva, Pyhäntä perheneuvola	Myyrinkuja 1 86600 Haapavesi puhelin: 044 7591 487 (psykologi) ma 8.30-10, ke 12-13 044 7591 486 (sosiaalityöntekijä) ma 8.30-10, ke 12-13

5.2.3 Varhaiskasvatuspalvelut

Varhaiskasvatuspalveluiden tavoitteena on lapsiperheille suunnattujen palveluiden avulla tukea lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia, kasvamista, kehittymistä ja oppimista kasvatuskumppanuuteen perustuvassa yhteistyössä lapsen vanhempien kanssa.

Alle kouluikäisen lapsen päivähoidon järjestämiseksi perheillä on mahdollisuus valita vanhempainrahakauden päätyttyä joko kotihoidon tuki, kunnallinen päivähoitopaikka (päiväkodit, perhepäivähoito, ryhmäperhepäivähoito) tai yksityinen päivähoito (palveluseteli tai yksityisen hoidon tuki). Avoimia varhaiskasvatuspalveluja lapsille ja perheille tarjoavat mm. seurakunnat, Mannerheimin Lastensuojeluliitto sekä eri järjestöt.

Lasten päivähoitojärjestelyihin liittyvää palveluohjausta saa päivähoitotoimistoista. Palvelukielinä ovat suomi ja englanti. Tarvittaessa sovitaan tulkkipalveluiden järjestämisestä. Palveluohjausta varten on suositeltavaa tehdä ajanvaraus. Päivähoitohakemuksia on saatavissa päivähoitotoimistoista. Päivähoitopaikka järjestetään alle kouluikäisille lapsille vanhempainrahakauden päätyttyä kahdessa viikossa, mikäli hoidon tarve johtuu äkillisestä työllistymisestä tai opintojen aloittamisesta. Muutoin järjestämisaika on neljä kuukautta. Lapsen hoitopäivien määrä kuukaudessa sekä lapsen hoitoaika sovitaan lapsen ja perheen tarpeiden mukaisesti.

Kaikissa päivähoitopaikoissa tehdään lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tueksi varhaiskasvatussuunnitelma yhteistyössä lapsen vanhempien kanssa. Tässä suunnitelmassa yhdistetään vanhempien tietämys omasta lapsestaan ja henkilökunnan näkemys varhaiskasvatuksen toteuttamisesta päivähoitossa. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa koskevaan keskusteluun varataan tarvittaessa puhelimen välityksellä toteutettava tulkkaus. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan lisäksi lapsen yksilölliset tarpeet, esimerkiksi ruokavalio, kielen oppimisen taso ja opettamisessa käytettävät menetelmät.

Kielen opettamisessa käytetään monia toimintatapoja. Lasta rohkaistaan ja kannustetaan osallistumaan sosiaaliseen vuorovaikutukseen toisten lasten kanssa. Kuvien käyttö, lorut, laulut ja leikki ovat tärkeitä suomen kielen oppimisessa

Sosiaali- ja terveystieteiden Haapavesi varhaiskasvatus	Päivähoitotoimisto Teknotalo 1 86600 Haapavesi puhelin: 044 7591 281 (päivähoidon ohjaaja) 044 7591 1278 (perhepäivähoidon ohjaaja)
Sosiaali- ja terveystieteiden Siikalatva varhaiskasvatus	Hallintotie 5 92700 Kestilä puhelin: 044 5118 226
Pyhännän kunta varhaiskasvatus	Manuntie 2 92930 Pyhäntä puhelin: 040 1912 234 (päivähoitotoimistonjohtaja)

5.2.4 Vammaispalvelut

Vammaispalveluiden tarkoituksena on edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena sekä ehkäistä ja poistaa vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä. Vaikeavammaiselle henkilölle järjestetään kohtuulliset kuljetuspalvelut niihin liittyvine saattajapalveluineen, asunnon muutostyöt sekä asuntoon kuuluvat välineet ja laitteet, henkilökohtainen apu, tulkkipalvelut sekä palveluasuminen, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista.

Kehitysvammaisille ja vaikeavammaisille henkilöille järjestetään palveluasuminen, kun henkilö tarvitsee runsaasti apua selviytyäkseen jokapäiväisistä toiminnoista, mutta ei kuitenkaan tarvitse laitoshoidtoa. Palveluasumista voidaan järjestää esimerkiksi palvelutaloissa ja ryhmäkoteissa. Palveluasuminen voidaan järjestää myös kotiin riittävien tukipalveluiden ja asunnon muutostöiden avulla. Kehitysvammaisten ryhmäkoteja on Haapavedellä, Kestilässä ja Rantsilassa.

Sosiaali- ja terveystieteiden Haapavesi, Siikalatva vammaispalvelut	puhelin: 044 7591 326 (sosiaalityöntekijä)
Pyhännän kunta vammaispalvelut	Manuntie 2 92930 Pyhäntä puhelin: 040 1912 251

5.2.5 Vanhuspalvelut

Sosiaali- ja terveystieteiden Helmen ja Pyhännän kunnan vanhuspalveluiden ensisijaisena tavoitteena on mahdollistaa ikäihmisten kotona asuminen ennaltaehkäisevillä ja kuntouttavilla palveluilla sekä järjestämällä tarvittavia palveluja koteihin. Asiakas osallistuu voimiansa mukaan palvelun tuottamiseen. Tähän tavoitteeseen vastataan kotihoitopalveluilla, joihin kuuluvat palvelutarpeen arviointi, palveluohjaus ja lähineuvontapalvelut, hyvinvointia ja terveyttä edistävät kotikäynnit, gerontologinen sosiaalityö, kotipalvelu ja kotisairaanhoidon tuki, päivätoiminta ja tuettu palveluasuminen. Jokaisessa Siikalatvan kylässä ja Haapavedellä on kotihoitotoimisto, josta tilataan kotihoitopalvelut ja niihin liittyvät palvelutarpeen arvioinnit.

Silloin kun kotona asuminen ei ole enää mahdollista toimintakyvyn alentumisen vuoksi, ikäihmisen kanssa suunnitellaan ja hänelle järjestetään tarpeen mukainen lyhyt- tai pitkäaikainen hoito ja asumispalvelut oman kodin ulkopuolella. SAS-ryhmä koordinoi asiakkaiden sijoittumista eri palvelumuotoihin. Maahanmuuttajavanhukset käyttävät samoja palveluja kuin muutkin niitä tarvitsevat.

Sosiaali- ja terveystieteiden Helmi Haapavesi, Siikalatva vanhuspalvelut	puhelin: 044 759 1276 (vanhuspalvelupäällikkö) 044 759 1510 (kotipalveluohjaaja Haapavesi) 044 759 1851 (koti- ja asumispalveluohjaaja Piippola/Pulkkila) 044 759 1820 (koti- ja asumispalveluohjaaja Kestilä/Rantsila)
Pyhännän kunta vanhuspalvelut	Manuntie 2 92930 Pyhäntä puhelin: 040 1912 251 040 1912 261 (ma, ti, to)

5.3 Terveyspalvelut

Alueen terveyspalvelut tuottaa Sosiaali- ja terveystieteiden Helmi. Alueen terveyskeskukset tarjoavat maahanmuuttajille heidän tarvitsemansa terveyden- ja sairaanhoitopalvelut, kuten muillekin kuntalaisille. Maahanmuuttaja voidaan ohjata terveyspalveluiden piiriin kotoutumissuunnitelman teon yhteydessä maahanmuuttajan ikä ja terveydentila huomioon ottaen.

Jokaisessa Sosiaali- terveystieteiden Helmen alueen kunnassa tarjotaan lääkäreiden ja hoitajien vastaanotto-, laboratorionäytteenotto- ja hammashoitopalvelua. Tarkemmat tiedot osoitteesta www.sotehelmi.fi.

Haapaveden terveyskeskus	Myyrinkuja 1 86600 HAAPAVESI puhelin: 044 759 1400 (neuvonta) 044 7591 1403, 044 7591 1406 (ajanvaraus) (08) 452 700 (päivystys ma-to 8-16, muina aikoina päivystys) Oulaskankaan sairaalassa (08) 429 7840
Kestilän terveysasema	Tiinanmäki 5 92700 KESTILÄ puhelin: (08) 452 700 (neuvonta- ja päivystysajanvaraus) ma-pe 8-15:30 muina aikoina OYS yhteispäivystys (08) 315 2655
Piippolan terveysasema	Anttilantie 6 92620 PIIPPOLA puhelin: (08) 452 700 (neuvonta- ja päivystysajanvaraus) ma-pe 8-15:30 muina aikoina OYS yhteispäivystys (08) 315 2655
Pulkkilan terveysasema	Savonjantie 2 92600 PULKKILA puhelin: (08) 452 700 (neuvonta- ja päivystysajanvaraus) ma-pe 8-15:30 muina aikoina OYS yhteispäivystys (08) 315 2655
Rantsilan terveyskeskus	Keinontie 12 92500 RANTSILA puhelin: (08) 452 700 (neuvonta- ja päivystysajanvaraus) ma-pe 8-15:30 muina aikoina OYS yhteispäivystys (08) 315 2655
Pyhännän terveysasema	Antintie 8 92930 PYHÄNTÄ puhelin: (08) 452 700 (neuvonta- ja päivystysajanvaraus) ma-pe 8-15:30 muina aikoina OYS yhteispäivystys (08) 315 2655

5.3.1 Neuvola

Neuvolapalveluissa lähtökohtana on yksilöllinen ja asiakaslähtöinen palvelu, jossa perheen arjessa selviytymistä, hyvinvointia ja vanhemmuutta tuetaan tarpeen mukaan.

Äitiysneuvolassa huolehditaan odottavan äidin ja sikiön terveydentilasta sekä valmennetaan äitiä, isää ja koko perhettä lapsen syntymään. Kun raskaus on todettu, varataan ensimmäinen vastaanottoaika terveydenhoitajalle. Perhesuunnitteluneuvonta tarjoaa ehkäisyneuvontaa ja muuta perhesuunnitteluneuvontaa.

Lastenneuvolassa lapsi käy kahden viikon iästä aina kouluikänsä saakka. Lastenneuvolassa pyritään turvaamaan mahdollisimman terve lapsuus ja edistämään koko perheen hyvinvointia. Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto painottuu lapsen ja nuoren terveyden edistämiseen ja tasapainoisen kehityksen tukemiseen yhteistyössä vanhempien, oppilaiden ja opettajien kanssa.

Haapaveden terveyskeskus	puhelin: 044 7591 421 (lastenneuvola) 044 7591 424 (äitiysneuvola)
Kestilän terveysasema	puhelin: 044 7591 573 (lastenneuvola) 044 7591 531 (äitiysneuvola)
Piippolan terveysasema	puhelin: 044 7591 786 (lastenneuvola) 044 7591 531 (äitiysneuvola)
Pulkkilan terveysasema	puhelin: 044 7591 537 (lastenneuvola) 044 7591 531 (äitiysneuvola)
Rantsilan terveyskeskus	puhelin: 044 7591 756 (lastenneuvola) 044 7591 751 (äitiysneuvola)
Pyhännän terveysasema	puhelin: 044 7591 645 (lastenneuvola) 044 7591 531 (äitiysneuvola)

5.3.2 Suun terveydenhuolto

Suun terveydenhuollon tehtävänä on tarjota suun terveydenhoitopalveluita yksilöllisen hoidontarpeen mukaisesti sekä edistää suun terveyttä ja vähentää tulevaa hoidon tarvetta ennaltaehkäisevällä toiminnalla. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus Helmen suun terveydenhuollon palvelut toimivat lähipalveluina jokaisessa jäsenkunnassa terveydenhuoltolain edellyttämällä tavalla.

Hammashuollon ajanvaraus	puhelin: (08) 452 710
--------------------------	-----------------------

5.3.3 Mielenterveys- ja päihdepalvelut

Sosiaali- ja terveystieteiden Helmen mielenterveysneuvolat tarjoavat monipuolisia mielenterveystyön palveluja nuorille, työikäisille ja ikääntyville kaikissa alueen kunnissa. palvelumuotojamme ovat mm. ennaltaehkäisevä, kuntouttava- ja korjaava hoitotyö, ryhmätoiminta, psykologinen arviointi ja tutkimus sekä jälkipuintitoiminta.

Lisätietoja kaikista terveystieteiden palveluista saa Sosiaali- ja terveystieteiden Helmen www-sivuilta www.sotehelmi.fi.

6. KANSANELÄKELAITOKSEN PALVELUT

Kela huolehtii Suomessa asuvien perusturvasta eri elämäntilanteissa. Kelan hoitamia sosiaaliturvaetuuksia ovat mm. perhe-etuudet, opintoetuudet, asumisen tuet, työttömän perusturva, sairausvakuutus, kuntoutus, vammaisetuudet ja peruseläketurva.

6.1 Kelan maksamat etuudet

Kelan toimenpiteet maahanmuuttajien kotouttamisessa ovat lähinnä eri etuuksien maksaminen maahanmuuttajille sekä neuvonta ja ohjaus Kelan ja muiden yhteistyötahojen palveluista. Pääsääntöisesti Kelan etuuksien maksamisen edellytyksenä on, että henkilöllä on myönteinen päätös kuulumisesta Suomen sosiaaliturvan piiriin. Lisäedellytyksenä on vähintään vuoden oleskelulupa, jos sellaista muuttajalta edellytetään. Suomeen muuttajan on toimitettava Kelalle lomake ”Hakemus Suomen asumisperusteisen sosiaaliturvan soveltamisesta Suomeen muutettaessa” (Y77) sekä esitettävä passi oleskelulupineen, jos oleskeluluvan tiedot eivät Kelassa näy. Henkilötunnuksen saamiseksi maahanmuuttajan on ilmoittauduttava henkilökohtaisesti Maistraatin toimipisteessä ja täytettävä siellä maahanmuuttoilmoitus. Lähin maistraatin toimipiste on Ylivieskassa.

6.2 Perhe-etuudet

Lapsen syntymän vuoksi Kelasta voidaan myöntää äitiysavustus ja vanhempainpäiväraha. Äitiysavustuksen saaminen edellyttää vakinaista asumista sekä terveystarkastusta terveyskeskuksessa tai lääkärinvastaanotolla ennen neljännen raskauskuukauden loppua. Päivärahan saamisen edellytyksenä on, että hakija on asunut vakuutettuna Suomessa vähintään 180 päivää ennen laskettua aikaa. Päivärahaa voidaan maksaa sekä äidille äitiysrahana että isälle isyysrahana. Vanhemmat voivat itse valita kummalle vanhempainraha maksetaan. Vanhempainrahakauden jälkeen perheelle voidaan maksaa lastenhoidontukea vaihtoehtona kunnan järjestämälle päivähoidolle, kunnes nuorin lapsista täyttää 3 vuotta. Lapsilisää maksetaan alle 17-vuotiaasta lapsesta.

6.3 Opintoetuudet

Päätoimisia opintoja harjoittavalle henkilölle voidaan maksaa opintotukea (opintoraha, asumislisä ja opintolainan valtioneuvosto). Etuudet myönnetään pääsääntöisesti vasta sen jälkeen, kun henkilö on oleskellut Suomessa muussa kuin opiskelutarkoituksessa vähintään 2 vuotta. Ns. paluumuuttajilta ei edellytetä kahden vuoden asumista. Opintoetuuksia voidaan myöntää maahanmuuttajalle, kun hänellä on Suomessa pysyvä oleskelulupa. Koulumatkatukea voidaan myöntää maahanmuuttajalle, kun hänellä on Suomessa rekisteröitynä kotikunta. Tukea myönnetään lukiossa ja ammatillisesta perustutkintoa suorittavalle päivittäisiin koulumatkoihin, kun matkan pituus on vähintään 10 km/suunta.

6.4 Yleinen asumistuki

Asumistuki voidaan myöntää Suomessa vakinaisesti asuvien henkilöiden muodostamalle ruokakunnalle Suomessa sijaitsevan asunnon kustannuksiin. Tukeen vaikuttaa asuinkunta, asunnon koko ja ikä, ruokakunnan jäsenten määrä ja tulot ja asumismenot.

6.5 Sairauden perusteella maksettavat etuudet

Korvauksena sairauden aiheuttamasta työkyvyttömyydestä maksetaan sairauspäivärahaa. Lisäksi Kela järjestää erilaista kuntoutusta ja maksaa kuntoutuksesta aiheutuvan ansionmenetyksen korvaamiseksi kuntoutusrahaa.

6.6 Työttömyyden perusteella maksettavat etuudet

Työttömyyden perusteella myönnettäviä Kelan etuuksia ovat peruspäiväraha, työmarkkinatuki ja kotoutumistuki. Näistä maahanmuuttajille kyseeseen tulee lähestulkoon vain kotoutumistuki, koska muissa on saamisen edellytyksenä 10 kuukauden (43 viikon) työssäoloehdon täyttyminen Suomessa tai sopimusmaassa työskentelyn perusteella. Työmarkkinatukea voidaan maksaa 17–64-vuotiaalle henkilölle, joka on työttömänä työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa ja jolle ei ole voitu osoittaa työtä tai koulutusta. Maahanmuuttaja-asiakkaalta edellytetään lisäksi, että hänelle on tehty kotoutumissuunnitelma. Työ- ja elinkeinotoimisto antaa Kelalle lausunnon oikeudesta kotoutumistukeen sekä mahdollisista 60 tai 90 päivän karensseista ja viiden kuukauden odotusajasta.

6.7 Eläke-etuudet

Eläke-etuuksista maahanmuuttajille tulee ensi vaiheessa kyseeseen lähinnä vain eläkkeensaajan asumistuki. Se voidaan myöntää iän perusteella 65 vuotta täyttäneelle. Muissa eläke-etuuksissa (vanhuuseläke, työkyvyttömyyseläke) edellytetään kolmen vuoden Suomessa asumista 16 ikävuoden ja eläkkeen alkamisen väliseltä ajalta. Asumisen ei tarvitse olla yhdenjaksoista. Eläkkeen määrä suhteutetaan Suomessa asuttuun aikaan. Kela maksaa takuueläkettä 65 vuotta täyttäneille tai 19–64-vuotiaille työkyvyttömillä maahanmuuttajille. Siinäkin on maksamisen edellytyksenä kolmen vuoden Suomessa asuminen. Asumisen ei tarvitse olla yhtäjaksoista eikä edeltää välittömästi takuueläkkeen myöntämistä.

6.8 Lisätiedot

Hakemuslomakkeita, esitteitä ja lisätietoja on saatavissa Kelan toimistoista ja Kelan nettisivuilta osoitteesta www.kela.fi. Suomenkielisten lomakkeiden lisäksi yleisimpiä lomakkeita löytyy myös englanniksi käännettynä. Lisäksi joitain esitteitä löytyy englanniksi ja venäjäksi käännettynä. Asiakaspalvelua varten Kelalla on palvelupisteet Haapavedellä ja Siikalatvalla Pulkkilassa. Tarvittaessa on mahdollisuus asiakkaalle maksuttomaan tulkkaukspalveluun.

puh. 020 692 207 www.kela.fi	Haapavesi: Tähtelänkuja 1, 86600 HAAPAVESI p. 020 635 5142	Englanninkielinen sosiaaliturvan palvelunumero: 020 692 227 8.00–18.00
	Pulkkila: Pulkkilantie 15, 92600 PULKKILA p. 020 635 7962	

7. POLIISI

Poliisilain mukaan poliisin on toimittava asiallisesti ja puolueettomasti sekä sovinnallisuutta edistäen. Poliisin tulee ensisijassa neuvoin, kehotuksin ja käskyin pyrkiä ylläpitämään yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Poliisi ei saa puuttua kenenkään oikeuksiin enempää kuin poliisin tehtävän suorittamiseksi on tarpeen. Poliisin työ on myös yhteiselon turvaamista ja yksilöiden oikeuksien kunnioittamista.

Poliisi hoitaa oleskeluoikeuden rekisteröinti-, oleskelulupa- sekä kansalaisuusasiat. EU:n ulkopuolelta tulevat maahanmuuttajat tarvitsevat oleskeluluvan. EU:n kansalaisten täytyy rekisteröityä paikallispoliisilla, mikäli he oleskelevat maassa yli kolme kuukautta. Oleskelulupa-anomus tulee jättää oman paikkakunnan poliisille. Ensimmäinen oleskelulupa haetaan yleensä jo ennen Suomeen muuttoa. EU-kansalaisten tulee täyttää oleskeluoikeuden rekisteröinti-ilmoitus.

www.poliisi.fi	Jokilaaksojen poliisilaitos Katajaojankatu 4 PL 39 84101 Ylivieska	puhelin: 071 876 0161 (vaihde)
	Haapaveden palvelupiste Rynnäkkötie 1 86600 Haapavesi	
	Siikalatvan palvelupiste Pulkkilantie 5, 92600 Pulkkila Puh. 071 876 5361	

8. PAIKALLISET JÄRJESTÖT

Maahanmuuttajien kotouttaminen ja etnisten suhteiden edistäminen ovat yhteistyötä, johon eri kansalaisjärjestöt luovat viranomaistahon työn rinnalle toisenlaisia mahdollisuuksia toiminnalle. Järjestöt tarjoavat maahanmuuttajalle peruspalveluitten rinnalle toimintoja, jotka tukevat hänen osallistumis- sekä vaikuttamismahdollisuuksiaan ja vahvistavat mahdollisuuksia sosiaalisten verkostojen luomiseen.

Alueella toimivia järjestöjä ovat muun muassa Mannerheimin Lastensuojeluliitto (www.mll.fi), Suomen Punaisen Ristin paikallisjärjestöt (www.punainenristi.fi) ja Moni Koti- Kansainvälinen Oulun Eteläinen ry.

9. SEURAKUNNAT

Uskonnolla voi maahanmuuttajan kotimaassa olla huomattavasti näkyvämpi ja suurempi rooli kuin suomalaisessa yhteiskunnassa. Maahanmuuttajien uskonnollinen tausta tulisi ottaa huomioon ja heille tulisi tarjota tietoa omaan uskontokuntaansa kuuluvasta toiminnasta Suomessa. Seurakunnilla ei ole suuresti maahanmuuttajille suunnattua erillistä toimintaa vaan kaikki ovat tervetulleita mukaan yleiseen toimintaan. Uskonnot.fi verkkosivustolta löytyy lista Suomessa toimivista yhteisöistä jaoteltuna esimerkiksi uskontokunnan mukaan. Sivu suomeksi ja englanniksi. www.uskonnot.fi/yhteisot/byreligion

Evangelisluterilainen seurakunta

Seurakunnissa maahanmuuttajatyö kuuluu yleensä diakoniatyöntekijöiden vastuualueeseen. Sekä diakoniatyöntekijät että papit voivat antaa myös henkistä ja hengellistä tukea sitä tarvitseville. Luonnollisesti seurakunta tarjoaa kotouttamiseen monenlaisia mahdollisuuksia päiväkerhoista

jumalanpalveluksiin. Yleensä seurakunnan tilaisuudet ja kerhot ovat avoinna kaikille riippumatta siitä, onko henkilö luterilainen tai edes kristitty. Seurakuntien tapahtumat löytyvät pääsääntöisesti seurakuntien Internetsivuilta.

Haapaveden seurakunta	Tähtelänkuja 5 86600 HAAPAVESI puhelin: (08) 4598 500 Fax: 08 450 842	Sähköposti: haapavesi@evl.fi	Kirkkoherran-virasto avoinna: Ma - pe: 9 – 14
Siikalatvan seurakunta	Pappilankuja 6 92620 PIIPPOLA kirkkoherranvirasto puhelin: 020 7109 860 Fax: 020 7109 860 Kestilänraitti 4 F 92700 KESTILÄ puhelin: 020 7109 865 Pulkkilantie 11 92600 PULKKILA puhelin: 020 7109 850 Kirkkotie 4 92930 PYHÄNTÄ puhelin: 020 7109 870 Rantsilanraitti 10 92500 RANTSILA puhelin: 020 7109 730	sähköposti: siikalatva@evl.fi	Kirkkoherran-virasto avoinna: ma, ke-pe 9 – 13

Ortodoksinen seurakunta

Haapavesi ja Pyhäntä kuuluvat Kiuruveden ortodoksiseen seurakuntaan ja Siikalatva Oulun ortodoksiseen seurakuntaan. Tapahtumat löytyvät seurakunnan Internetsivuilta.

Oulun ortodoksinen seurakunta	Torikatu 74 90120 Oulu	puh. 044 5115 741 faksi (08) 375 986	oulu@ort.fi	Kirkkoherranvirasto on avoinna ma-pe klo 9.00–12.00
Kiuruveden ortodoksinen seurakunta	Niemistenkatu 6 74700 Kiuruvesi	puh. (017) 752 278	www.ort.fi/fi/kiuruvesi kiuruvesi@ort.fi	

Katolinen seurakunta

Alue kuuluu Nasaretin pyhän perheen seurakuntaan, joka toimii pääasiassa Oulussa. Oulussa järjestetään sunnuntaisin messu englanniksi kello 10.00 ja suomeksi kello 15.00. Muut tapahtumat löytyvät seurakunnan Internetsivuilta.

Nasaretin pyhän perheen seurakunta	Liisantie 2 90560 Oulu	puh. (08) 347 834	perhe@catholic.fi http://perhe.catholic.fi/
------------------------------------	---------------------------	-------------------	--

Islamilainen yhdyskunta

Pohjois-Suomen Islamilainen yhdyskunta	Kajaaninkatu 36 H 90100 OULU	puh. 050 058 2371	amannan@sun3.oulu.fi
Suomen islamilainen yhdyskunta	Lönnrotinkatu 22 00120 HELSINKI	Puh. (09)2782551, 045-3473482	rabita@rabita.fi www.rabita.fi

10. KOULUTUSPALVELUT

10.1 Varhaiskasvatus

Katso 5.2.3, Sosiaali- ja terveystieteiden Helmen ja Pyhännän kunnan palvelut.

10.2 Esi- ja perusopetus

Lapsen oppivelvollisuus alkaa normaalisti sinä vuonna kun hän täyttää 7 vuotta. Oppivelvollisuutta edeltävänä vuonna lapsella on oikeus osallistua maksuttomaan esiopetukseen. Esiopetusta annetaan vähintään 700 h/lukuvuosi.

Esiopetus järjestetään samassa ryhmässä suomenkielisten lasten kanssa. Sopeutumista lapsiryhmään tuetaan rohkaisemalla ja kannustamalla lasta vuorovaikutukseen toisten lasten kanssa. Erilaisten lasten toimiminen yhdessä lisää suvaitsevaisuutta ja ehkäisee syrjäytymistä. Esiopetuksessa on erityisenä tavoitteena suomen kielen opetus sekä lapsen oman äidinkielen tukeminen. Esikoulussa lapsi harjoittelee koulussa tarvittavia taitoja. Oppilashuollon palvelut sisältyvät esiopetukseen.

Oppivelvollisuusikäisellä maahanmuuttajalla on oikeus samaan perusopetukseen kuin suomalaisillakin. Perusopetukseen sisältyvät monipuoliset erityisopetuspalvelut sekä oppilashuollon palvelut. Lain mukaan opinnoissa tilapäisesti jälkeen jääneille tai muuten erityistä tukea tarvitseville tulee antaa tukiovetusta. Tämä koskee myös maahanmuuttajaoppilasta. Vieraskielisten oppilaiden opetukseen voidaan hakea erillistä valtionavustusta. Kunnalla on mahdollisuus tarjota perusopetukseen valmistavaa opetusta.

Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden opetuksessa on keskeistä oppilaan hyvinvointi, suomen kielen oppiminen, kodin ja koulun välinen yhteistyö sekä tarvittaessa opiskelunvalmiuksien parantaminen niin, että oppilas menestyy jatko-opinnoissaan. Opetus suunnitellaan oppilaan kieli-, koulu- ja oppimistaustan pohjalta. Oppilaat sijoittuvat pääsääntöisesti omiin lähikouluhinsaan, missä he saavat suomen toisena kielenä -opetusta ja tarvittaessa tukiovetusta. Maahanmuuttaja oppilas ei ole erityisen tuen oppilas, kielitaitonsa, koulu- tai kulttuuritaustansa perusteella. Nämä seikat otetaan kuitenkin huomioon kouluarjessa ja opetuksen sisältöjä suunniteltaessa mm. henkilökohtaisissa oppimissuunnitelmissa, arvioinnissa ja

koetehtävissä. Muilta osin maahanmuuttajaoppilaat osallistuvat perusopetuksen opetussuunnitelman mukaiseen työskentelyyn ja heitä koskevat samat käytännöt kuin muitakin oppilaita. Koulujen kerhotoiminnan kautta voidaan maahanmuuttajaoppilaiden koulunkäyntiä ja oppimista tukea.

Vähemmistöuskontojen ja elämäntiedon opetusta järjestetään, jos vähintään kolme opetukseen oikeutettua asuu saman kunnan alueella.

Oppilaille voidaan järjestää oman kielen opetusta tarpeen mukaan.

10.3 Lukiokoulutus

Lukio antaa yleissivistävää koulutusta. Lukioon kuten muihinkin perusopetusperusteisiin oppilaitoksiin haetaan yhteishaussa. Lukio-opiskelijoiden valinta perustuu aikaisempaan koulumenestykseen. Ulkomaisella todistuksella haetaan lukiopaikkaa yhteishaun aikaan suoraan lukiosta. Lukion voi suorittaa myös yksityisoppilaitoksena tenttimällä. Lukiokoulutuksessa vieraskielisten opiskelijoiden opetukseen voidaan hakea erillistä valtionavustusta.

Koulutoimistot	Esiopetus-palvelut Perusopetus-palvelut Lukiopalvelut	Haapaveden kaupunkiunta, koulutoimisto Teknologiakylä 86600 HAAPAVESI Puhelin: 044 7591 240, 044 7591 241 Siikalatvan kunta, koulutoimisto Hallintotie 5 92700 KESTILÄ Puhelin: 044 5118 211 Pyhännän kunta, koulutoimisto Manuntie 2 92930 PYHÄNTÄ puhelin: 040 1912 220
----------------	---	--

10.4 Suomen kielen koulutuksen järjestäminen alueella

Alueella suomen kielen koulutuksia järjestetään kokoaikaisena (noin 5 päivää viikossa) sekä osa-aikaisesti (esim. kerran viikossa).

Haapaveden Opisto järjestää nuorille ja aikuisille maahanmuuttajille eritasoisia koulutuksia:

Suomen kielen- ja kulttuurin koulutus (moduulit 1-4)

Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus (MAVA), alkaen syyskuussa
Suomi sujuvaksi -koulutus

www.haapop.fi

Ylivieskan ammattiopisto

Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus (MAVA), alkaen tammikuussa

www.kam.fi/yso

Lisäksi koulutusta voidaan järjestää työvoimakoulutuksena, koulutukseen hakeutuminen TE-toimiston kautta.

10.5 Ammatillinen sekä muu koulutus

Jokilaaksojen koulutuskuntayhtymä JEDU on alueella toimiva toisen asteen monialaista ammatillista koulutusta antava oppilaitos, johon kuuluu seitsemän oppilaitosta (Helmen alueella Haapaveden ammattiopisto ja Piippolan ammatti- ja kulttuuriopistot). Koulutuskuntayhtymän ammattiopistoissa annetaan perus- ja aikuiskoulutusta seitsemällä eri koulutuslallalla. Hakeminen opintoihin tapahtuu sähköisellä hakemuksella valtakunnallisessa yhteishaussa. <http://www.jedu.fi/>

Ammattikorkeakoulutusta alueella antaa Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu KPAMK. Ylivieskan yksikössä voi opiskella tekniikkaa, sosiaalialaa, humanistista ja kasvatusalaa, matkailua ja liiketaloutta. Hakeminen opintoihin tapahtuu sähköisellä hakemuksella valtakunnallisessa ammattikorkeakoulujen yhteishaussa. <http://web.cou.fi/>

Jokihelmen opisto tarjoaa mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen opintopiirien ja kurssien kautta vaikuttaen siten kansalaisyhteiskunnan toimivuuteen. Opisto järjestää maahanmuuttajille suomen kielen ja kulttuurin kursseja. www.jokihelmenopisto.fi.

Jokilaaksojen musiikkiopiston palvelut tukevat lasten ja nuorten harrastustoimintaa ja alan ammattiopintoihin aikovien erityistarpeita.

Eritasoiset ja pituiset suomen kielen kurssit, muut koulutukset ja kurssit	Haapaveden Opisto Puhelin: 020 741 5900 www.haapop.fi	Vanhatie 52, 86600 HAAPAVESI
	Haapaveden ammattiopisto Puhelin: (08) 4592 111 www.jedu.fi/hao	Teollisuustie2 86600 HAAPAVESI
	Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu Ylivieskan yksikkö Puhelin (08) 449 2500 http://web.cou.fi/	Vierimaantie 7 84100 YLIVIESKA
	Jokihelmen opisto Puhelin: 044 7591 246 www.jokihelmenopisto.fi	Lallunniementie 2 86600 HAAPAVESI

11. YRITTÄJYYS JA ELINKEINOELÄMÄ

Seudullinen kotouttamisohjelma pitää tärkeänä alueen elinkeinoelämän monipuolistamisen ja ammattitaitoisen työvoiman saatavuuden turvaamisen. Alueen väestö ikääntyy ja samalla työikäisten määrä vähenee. Kotouttamisen ja maahanmuuton keskeisenä lähtökohtana on myös kansainvälisyyden lisääminen. Keskeinen tavoite on työperäisen maahanmuuton lisääminen.

Kotouttamista edistävänä palveluna seutukunnan kunnat tarjoavat yrittäjyyteen liittyviä monipuolisia asiantuntijapalveluja. Yrityspalvelut tuotetaan asiakaslähtöisesti ja huolehditaan yrityspalveluhenkilöstön osaamisen kehittämisestä ja koulutuksesta. Yrittäjyyteen ja yritystoimintaan liittyvä neuvonta osana kotouttamisprosessia on aina yksilöllistä ja tarvittavat toimenpiteet suunnitellaan asiakaskohtaisesti.

Tärkeimmät yhteistyökumppanit yrittäjyyteen ja kotouttamiseen liittyvissä asioissa ovat ELY- keskus ja paikallinen TE- toimisto. Kotouttamisessa yhteistyötä tehdään erityisesti ammattitaitoisen työvoiman saatavuuden turvaamiseksi.

Elinkeinojohtaja p. 044 7591 306.

12. KULTTUURI JA VAPAA-AIKA

Vapaa-ajan toiminnassa tavoitteena on pitää osallistumiskynnys matalana, mikä luo hyvät edellytykset myös monikulttuuriselle toiminnalle.

Moni Koti- Kansainvälinen Oulun Eteläinen ry (perustettu marraskuussa vuonna 2011) järjestää monenlaisia vapaa-ajan toimintoja maahanmuuttajille ja nimenomaan ulkomaalaisten ja suomalaisten kesken.

12.1 Kulttuuri

Kulttuuripalveluiden tavoitteena on kuntalaisten henkisen ja sosiaalisen pääoman kasvattaminen ja osaltaan syrjäytymisen ehkäiseminen. Tärkeää on myös luoda edellytyksiä omaehtoiselle kulttuurin kokemiselle ja tekemiselle. Kulttuuritapahtumat ovat avoimia kaikille kuntalaisille ja niistä tiedotetaan paikkakuntaakohtaisissa tapahtumakalentereissa, kaupungin/kunnan verkkosivuilla sekä paikallis- ja ilmaisjakelulehdissä.

12.2 Liikunta

Liikunnan on todettu olevan yksi tärkeimmistä yksilötason hyvinvoinnin ylläpitäjistä. Kunnan/kaupungin liikuntapalvelut mahdollistavat monipuolisen liikunnan harrastamisen eri kohderyhmille ja tukevat erityisesti vapaaehtoisjärjestöjen, lähinnä urheiluseurojen liikuntakasvatustyötä.

Lisätietoja Siikalatvan alueen liikuntapaikoista ja – tapahtumista:

Haapavesi	puhelin: 044 7591 251 (liikuntasihiteeri)
Siikalatva	puhelin: 044 511 8672 (vapaa-aikasihteeri)
Pyhäntä	puhelin: 040 191 2238 (vapaa-ajanohjaaja)

12.3 Nuoriso

Nuorisopalvelut tarjoavat lapsille ja nuorille elämänhallintataitoja, tukea kasvuun, kehitykseen ja itsenäistymiseen sekä ajankohtaista tietoa ja kanavia osallistumiseen ja vaikuttamiseen omassa elämässä ja elinympäristössä. Lapsia ja nuoria tuetaan osallisuuteen ja aktiivisuuteen. Suvaitsevaisuutta ja erilaisuuden hyväksymistä edistetään mm. kansainvälisyys- ja kulttuurikasvatuksen avulla.

Kattavat tiedot nuorison palveluista kuntien nettisivuilta www.haapavesi.fi, www.pyhanta.fi, www.siikalatva.fi.

Settinetti nuorisotiedotuskeskus: Nuorten tieto- ja neuvontapalvelut tiedottaa ja neuvoo nuoria koskeissa toimeksiannetuissa / kysytyissä asioissa [www-sivuston](http://www.sivuston) kautta Pulmakulmassa tai sähköpostitse/puhelimitse. Tiedotetaan Settinetti.fi -sivustoilla eri aihealueissa nuoria koskevista asioista ja Uutiset/Tiedotteet osiossa sekä alueen nuorille suunnatuista tapahtumista Settinetin tapahtumakalenterissa.

Nuorisotiedotuskeskus nuorisotiedotus@settinetti.fi www.settinetti.fi
---

12.4 Kirjasto

Kirjasto tarjoaa pääsyn monipuolisiin tietopalveluihin, antaa valmiuksia tietoyhteiskunnan vaatimiin kansalaistaitoihin unohtamatta kirjaston perinteistä sivistys- ja kulttuuritehtävää.

Haapaveden, Pyhännän ja Siikalatvan kirjastot kuuluvat Kiri-kirjastojen ryhmään. Asiakkaalle tämä tarkoittaa yhtä kirjastokorttia, mahdollisuutta lainata kirjoja kaikista verkoston kirjastoista sekä uusia kaikki lainansa yhdestä pisteestä tai internetin välityksellä.

HAAPAVESI Puh. 044 7591 256 kirjasto@haapavesi.fi	Urheilutie 64B, 86600 Haapavesi
PYHÄNTÄ puh. 040 191 2236 pyhanta.kirjasto@pyhanta.fi	Maununtie 4, 92930 Pyhäntä
PIIPPOLA puh. 044 511 8338 piippola.kirjasto@siikalatva.fi	Keskustie 11, 92620 Piippola
PULKKILA puh. 044 511 8534 pulkkila.kirjasto@siikalatva.fi	Mäkeläntie 2, 92600 Pulkkiila

RANTSILA puh. 044 511 8671 rantsila.kirjasto@siikalatva.fi	Kunnantie 1, 92500 Rantsila
KESTILÄ Puh. 044 511 8270 kestila.kirjasto@siikalatva.fi	Kestilänraitti 1 A, 92700 Kestilä

13. TULKKAAMINEN JA KÄÄNTÄMINEN

Suomea taitamattomalle maahanmuuttajalle hyvät ja asianmukaiset tulkkaus- ja käännöspalvelut mahdollistavat tasavertaisen asioimisen viranomaisten kanssa. Nämä palvelut takaavat sekä asiakkaan että työntekijän oikeusturvan ja ovat edellytyksenä suomalaiseseen yhteiskuntaan kotouttamisessa.

Kotouttamislain 5 § mukaan viranomaisen on huolehdittava asian tulkkaamisesta tai kääntämisestä, jos maahanmuuttaja ei osaa kielilain (423/2003) mukaan viranomaisessa käytettävää suomen tai ruotsin kieltä taikka hän ei vammaisuutensa tai sairautensa vuoksi voi tulla ymmärretyksi asiassa, joka voi tulla vireille viranomaisen aloitteesta. Viranomaisen huolehtii mahdollisuuksien mukaan tulkkaamisesta ja kääntämisestä myös muussa maahanmuuttajan oikeuksia ja velvollisuuksia koskevassa asiassa. Asia voidaan tulkata tai kääntää sellaiselle kielelle, jota maahanmuuttajan voidaan todeta asian laatuun nähden riittävästi ymmärtävän. Viranomaisen velvollisuus huolehtia tulkkaamisesta ja kääntämisestä ei koske aineistoa, joka ei vaikuta asian käsittelyyn.

Viranomaisen on hankittava ja kustannettava tulkki tai huolehdittava kustannuksellaan kääntämisestä asioissa, jotka voivat tulla vireille viranomaisten aloitteesta. Pakolaisten ja inkerinsuomalaisten paluumuuttajien kotoutumisen alkuvaiheen tulkkaus- ja kääntämiskustannukset korvataan valtion varoista silloin, kun kyse on sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista tai kotoutumista tukevien palveluiden käyttöön ohjaamisesta. Tulkkina tulisi käyttää ammattitaitoisia asioimistulkkia, ei asiakkaan aviopuolisoa, sukulaista tai tuttavaa, eikä koskaan lasta.

Tavoitteet:

- Maahanmuuttajalle järjestetään tarvittaessa lakien edellyttämä asioimistulkkaus.
- Viranomaiset tuntevat tulkkaus- ja kääntämisestä säädettyt lait.
- Maahanmuuttajat ovat tietoisia oikeudestaan tulkkaus- ja käännöspalveluihin.
- Viranomaiset järjestävät tarvittavat tulkkaus- ja käännöspalvelut myös muille kuin valtion korvausten piirissä oleville maahanmuuttajille.

Pohjois-Suomen tulkkipalvelu

Tulkin tai käännöspalvelun voi tilata sähköisellä lomakkeella. Palvelut 51 kielellä (6/2011).

Puhelin arkisin 8.30–15.30: (08) 558 41856

Päivystys kiireellisissä tapauksissa arkisin 16.00–22.00 ja viikonloppuisin 9.00–22.00: 044 703 1860

www.ouka.fi/tulkkipalvelu

Semantix

Käännökset

Tulkin tilaus joka päivä ympäri vuorokauden puh. 010 346 7520 tulkkipalvelu@ semantix.fi	puh. 010 346 7530
--	-------------------

Voi tilata tulkkipalvelun tai käännökset myös
Internetistä osoitteessa www.semantix.fi

14. KUNNASSA ASUVIEN MAAHANMUUTTAJIEN ROOLI KOTOUTTAMISESSA

Yhteistyövelvollisuus

Maahanmuuttajalla, jolla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan, on velvollisuus osallistua kotoutumissuunnitelman laatimiseen sekä suunnitelmassa sovittuihin palveluihin ja toimenpiteisiin. (Kotouttamislaki, 15 §).

Maahanmuuttajan ilmoitusvelvollisuus

Maahanmuuttajan on säilyttääkseen oikeuden kotoutumistukeen ilmoitettava kotoutumissuunnitelman toteutumisesta, muutostarpeista ja keskeytymisestä suunnitelmassa sovitulla tavalla. (Kotouttamislaki, 16 §)

15. ETNISEN TASA-ARVON JA HYVIEN ETNISTEN SUHTEIDEN EDISTÄMINEN, SYRJINNÄN EHKÄISEMINEN

Yhdenvertaisuuslain (21/2004) mukaan viranomaisten tulee kaikessa toiminnassaan edistää yhdenvertaisuutta tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti sekä vakiinnuttaa sellaiset hallinto- ja toimintatavat, joilla varmistetaan yhdenvertaisuuden edistäminen asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa. Viranomaisten tulee erityisesti muuttaa niitä olosuhteita, jotka estävät yhdenvertaisuuden toteutumista.

Koulujen opintosuunnitelmissa lukee rasismi-vastaisuus. Maahanmuuttaja-koulutusta järjestävät oppilaitokset ja Moni Koti- Kansainvälinen Oulun Eteläinen ry tekevät yhteistyötä peruskoulujen ja lukijoiden kanssa ja järjestävät erilaiset yhteiset tapahtumat, jossa nuoret pääsevät kohtaamaan maahanmuuttajia. Tällä tavalla ennakkoluulot vähenevät ja maahanmuuttajien kontaktit kasvavat kantaväestöön.

16. MAAHANMUUTTAJIA JA KANSAINVÄLISTYMISTÄ KOSKEVAT HANKKEET

Maahanmuuttaja-asiamiestoiminnan käynnistämishanke 2011–2013

Hanke toimii Oulun Eteläisen alueella. Hankkeessa annetaan alueen maahanmuuttajille ohjausta ja neuvontaa eri elämäntilanteissa. Hankkeen aikana kehitetään alueellinen maahanmuuttajien ohjauksen ja neuvonnan palvelumalli, joka perustuu maahanmuuttaja-asiamiestoimintaan. Hankkeen kohderyhmänä ovat maahanmuuttajat ja heitä työssään kohtaavat viranomaiset. Hanketta hallinnoi Haapaveden Opisto. Hanke on ESR-rahoitteinen, rahoituksen myöntäjänä Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus. Lisäksi rahoitukseen osallistuvat alueen kunnat ja Haapaveden Opisto.

Maahanmuuttaja-asiamiestoiminnan käynnistämishanke, TUPA-hanke www.tupa.fi	projektipäällikkö Elina Hiiva Puh. 040 868 2596 elina.hiiva@haapop.fi	Vanhatie 45 (Haapaveden opisto) 86600 HAAPAVESI
---	---	---